

dr B. Cupiał

dr I. Lubimow-Burzyńska

Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

- Celem analizy jest identyfikacja problemów realizacji przez podmioty zarządzające terytorium metod zarządzania zintegrowanego oraz głównych przeszkód w stosowaniu i realizacji tego podejścia przy delimitacji oraz wyznaczeniu działań interwencyjnych w obszarach problemowych.

Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

TEZY:

- Zadaniem nowoczesnej polityki regionalnej jest mobilizacja endogenicznego, lokalnego potencjału wzrostu;
- Zarządzanie rozwojem regionu jest procesem, który wraz z postępującą złożonością zewnętrznych, globalnych uwarunkowań - wymusza podejście terytorialne (poprzez komunikację międzysektorową) w zakresie tworzenia i realizacji polityk rozwojowych regionu.
- Nowoczesna polityka regionalna (terytorialna) musi mieć charakter zintegrowany. W tym celu obok wykorzystywanego zintegrowania planów sektorowych z dokumentami – strategią rozwoju i planem przestrzennym regionu należy także doskonalić planowanie i zarządzanie marketingowe w regionie.
- Podstawą jest nie tylko uzgodnienie, co należy zrobić, ale przede wszystkim jakich mechanizmów użyć, aby to zrobić - próbą odpowiedzi może być koncepcja zarządzania wielopoziomowego, którego istotą jest sposób (partnerski) podejmowania decyzji w procesach zarządzania oraz kultura kontraktu a także podział odpowiedzialności pomiędzy aktorów uczestniczących w zarządzaniu rozwojem.

Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

- W literaturze istnieje wiele definicji pojęcia obszaru problemowego:
- „obszary charakteryzujące się niskim poziomem rozwoju gospodarczego, wykazujące słabą dynamikę rozwoju i cechujące się występowaniem negatywnych skutków społecznych procesu przemian”

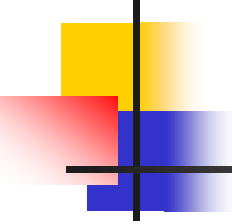
Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

- „obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych wskazany w planie zagospodarowania przestrzennego województwa lub określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy”

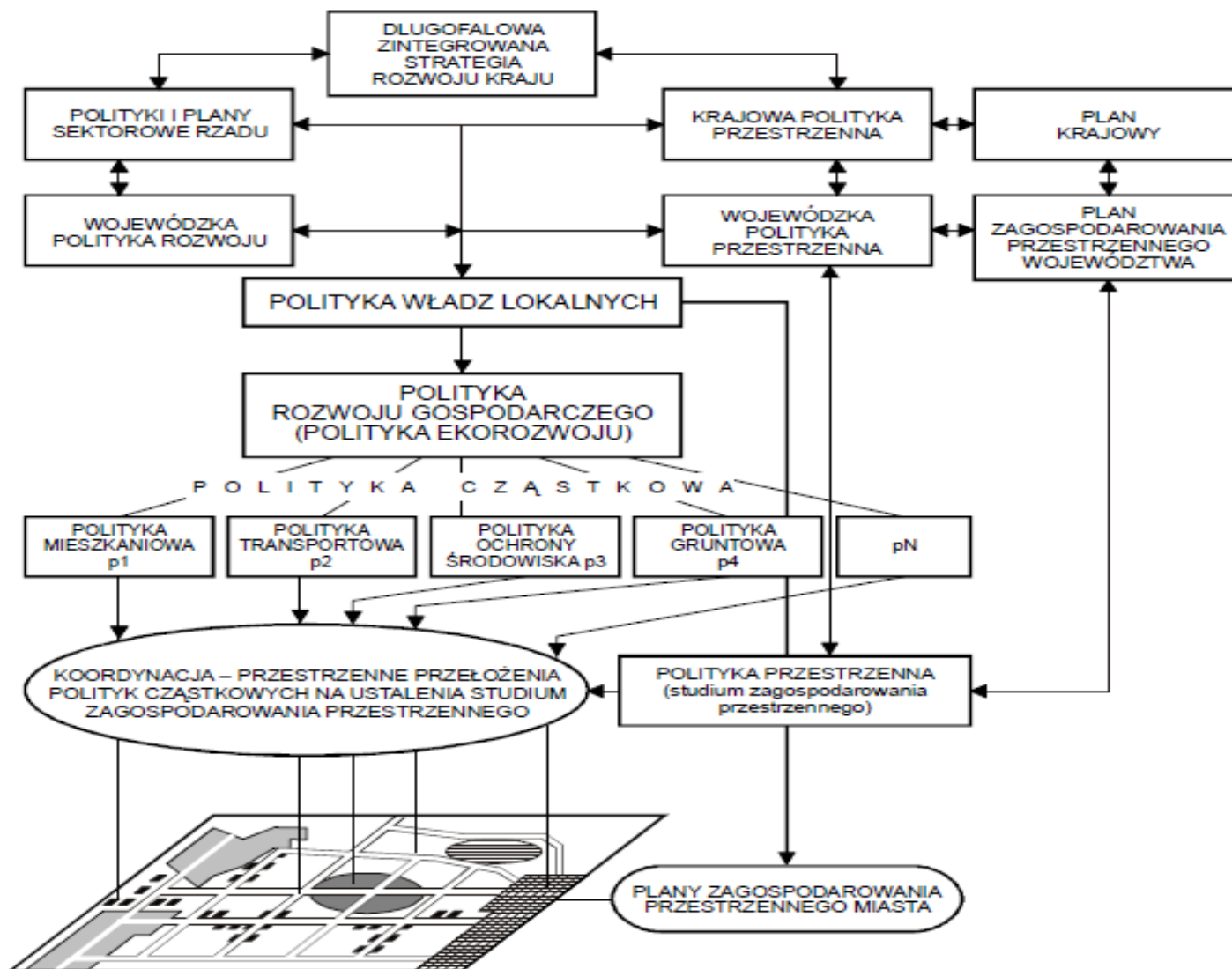
Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

- Celem nadrzędnym gospodarki przestrzennej jest zagospodarowanie przestrzeni, które powinno dążyć do osiągnięcia ładu przestrzennego, tj. takiego stanu uporządkowania przestrzeni, który zapewnia optymalizację procesów ekonomicznych prowadzących do maksymalizacji zysków przy posiadanych zasobach.
- Należy podkreślić, że procesy te powinny przebiegać przy uwzględnieniu zasad zrównoważonego rozwoju –przez który rozumie się:
- taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń

Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

- Europejska polityka przestrzenna odeszła od ograniczania gospodarki przestrzennej i planowania przestrzennego do prostego zarządzania użytkowaniem terenu.
- Na forum europejskim promuje się **strategiczne planowanie przestrzenne**, które stanowi podstawę integracji polityk sektorowych w wymiarze terytorialnym, w ramach którego obszary problemowe stają się obszarami szczególnej interwencji tych polityk.

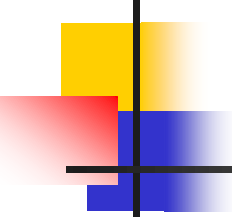
Ryc. 1. Polityka zintegrowana - powiązania między politykami problemowymi i sektorowymi

Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

KSRR- można wyróżnić następujące typy obszarów problemowych:

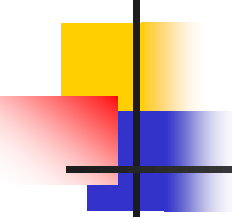
- obszary niskiej aktywności zawodowej,
- obszary niskiego poziomu wykształcenia,
- obszary niskiego poziomu dostępności do dóbr i usług,
- obszary tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze,
- obszary nadmiernego obciążenia demograficznego,
- obszary nadmiernego odpływu demograficznego,
- obszary zdegradowane, obszary o utrudnionej dostępności.

Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

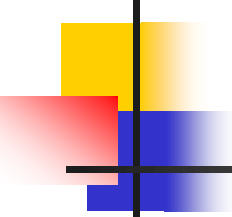
Obszary problemowe wyznaczone w dokumencie pt.: „Zmiana Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego” to:

- tereny potencjalnej eksploatacji złóż węgla brunatnego Gubin i Gubin 1 oraz lokalizacja elektrowni o mocy do 3 000 MW w rejonie zagłębia węgla brunatnego położonego w okolicach Gubin, Lubska i Brody;
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, tereny zamknięte i ich strefy ochronne;
- obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin;
- tereny przemysłowe oraz tereny powojenne i popegeerowskie.

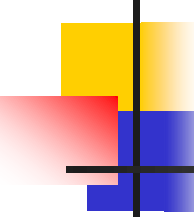
Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

- *Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego* ma za zadanie zidentyfikować obszary problemowe. Natomiast rolą *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa* jest ich delimitacja w przestrzeni.
- Przyjęta na początku 2012 roku Zmiana Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego nie dokonała takiej delimitacji.
- Biorąc pod uwagę to, że OSI są kluczowymi elementami ukierunkowania wsparcia w ramach kontraktu terytorialnego, w dokumencie dokonano wstępnego określenia geograficznego zasięgu tych obszarów w województwie lubuskim.

.Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

- W województwie lubuskim obszary problemowe omówione są w znowelizowanej Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego.
- Tam też wskazana jest konieczność aktualizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego w tym zakresie.

Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

- W wymiarze przestrzennym województwa lubuskiego, na podstawie dotychczasowych analiz sytuacji województwa, jego obszarów funkcjonalnych oraz krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych wyróżniono osiem obszarów podzielonych na dwie grupy.

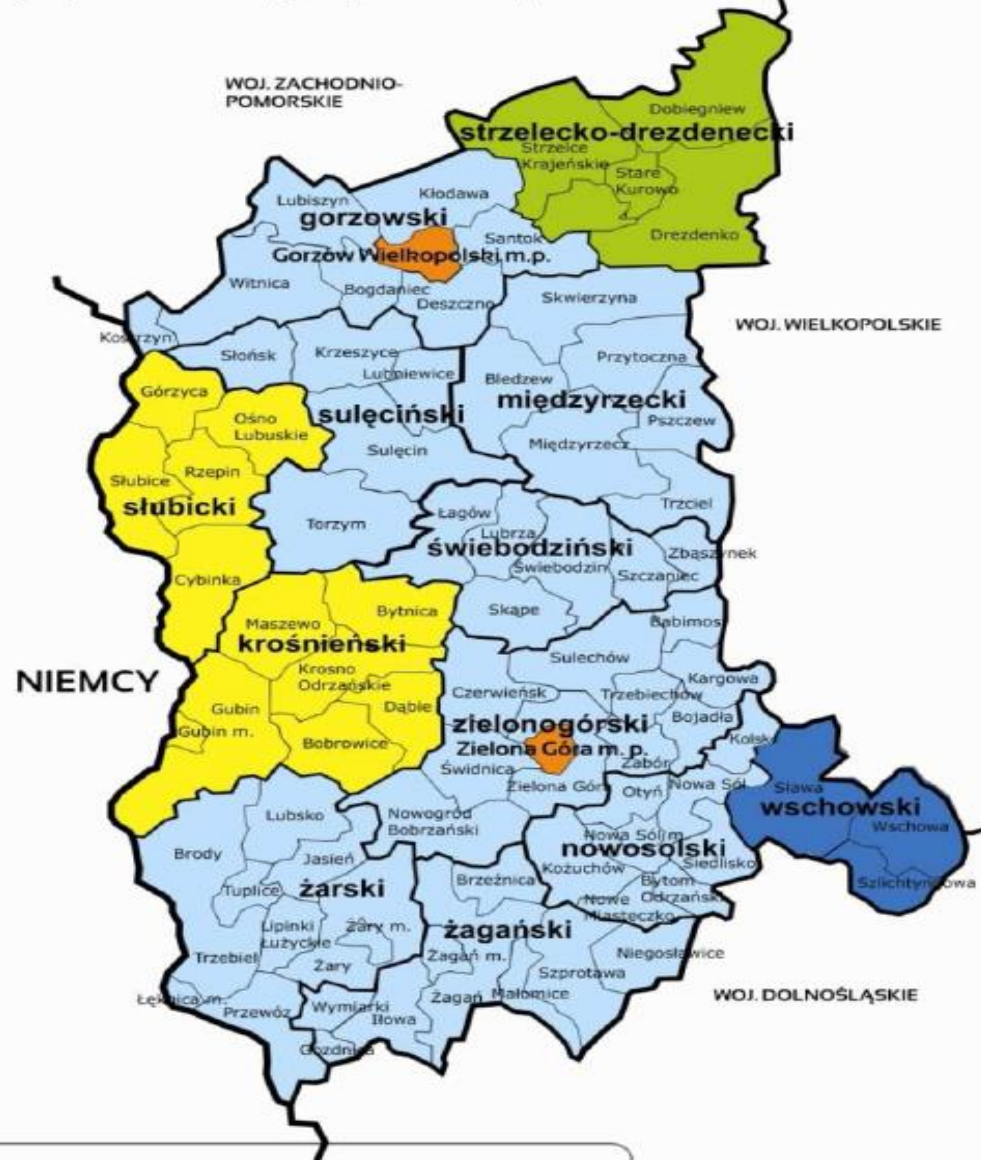
Pierwszą stanowią najważniejsze z punktu widzenia poziomu krajowego, wyróżnione w KSRR, KPZK i w założeniach kontraktu terytorialnego:

- ●● miasta wojewódzkie i ich obszary funkcjonalne;
- ●● ośrodki subregionalne i lokalne;
- ●● obszary przygraniczne;
- ●● obszary wiejskie, w szczególności o słabym dostępie do usług publicznych.

Do drugiej grupy zaliczono inne obszary, które wymagają wsparcia i ochrony z poziomu regionalnego lub krajowego:

- ●● obszary zagrożone powodziami;
- ●● obszary o najwyższych walorach kulturowych i przyrodniczych, w tym objęte ochroną prawną;
- ●● obszary potencjalnej eksploatacji złóż surowców o strategicznym znaczeniu;
- ●● obszary o najkorzystniejszych warunkach dla prowadzenia gospodarki rolnej.

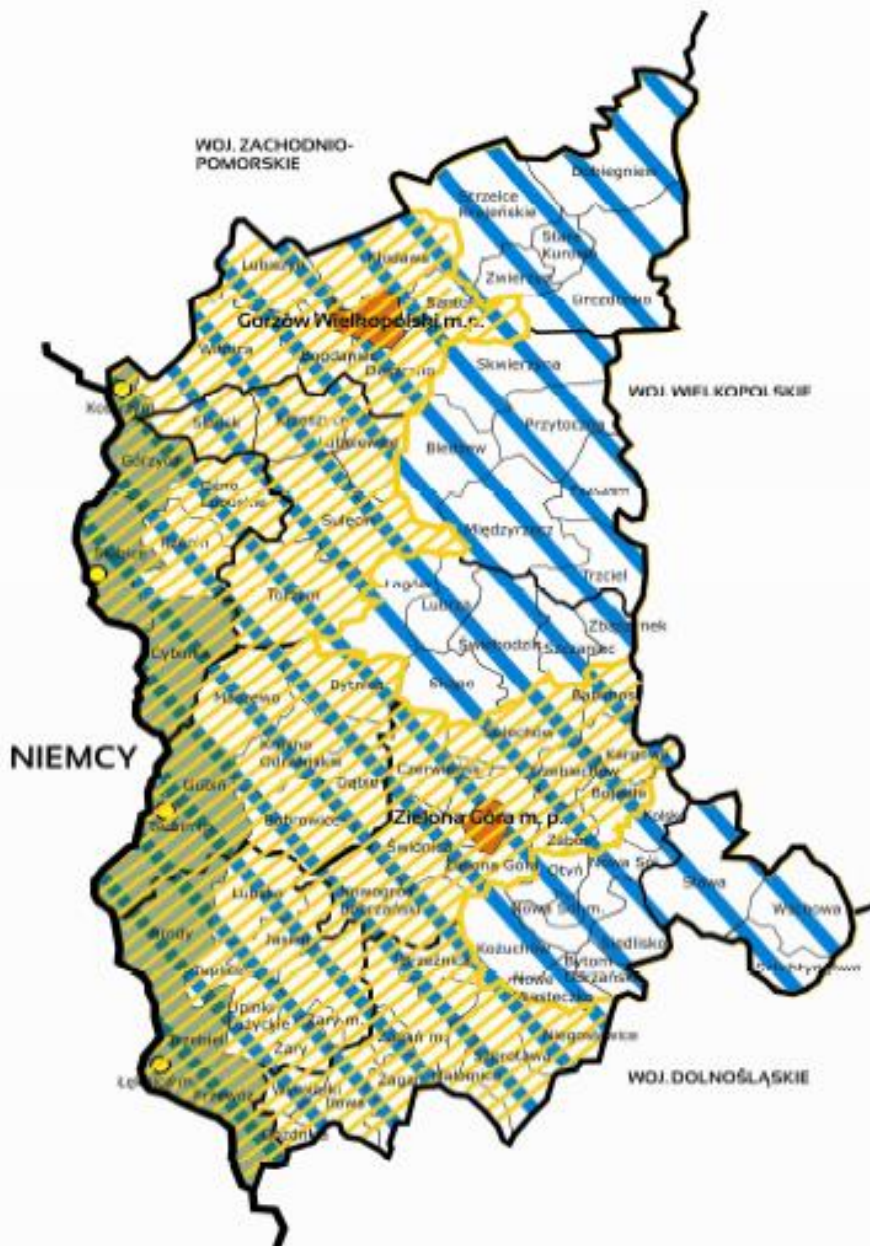
Powiaty o najgorszym dostępie do usług publicznych i złej sytuacji społeczno - gospodarczej

LEGENDA:

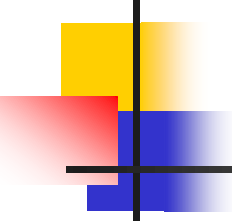
- Powiaty o bardzo złej dostępności do usług publicznych (KSRR).
- Powiaty o złej dostępności do usług publicznych (KSRR).

Obszary przygraniczne

LEGENDA:

- Gminy bezpośrednio sąsiadujące z granicą
- Obszary intensywnych działań polityki regionalnej dotyczących współpracy przygranicznej
- Obszar współpracy transgranicznej
- Miasta bliźniacze

Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

- a) uwarunkowania województwa:
 - - ludność napływowa, otwarcie na wymianę z otoczeniem może spowodować wypłukiwanie,
 - - dynamika rozwoju nie powiększa się trwale pomimo absorpcji środków unijnych;
- b) położenie geograficzne:
 - - nadgraniczne = preferencyjne 3 aspekty: przestrzenny; społeczno-kulturowy; osobowościowo-kulturowy;
- c) opóźnienie w rozwoju – przyczyny pogranicza: opóźnienie wynikające z historycznych uwarunkowań, a w lubuskim 2/3 to obszar przygraniczny uważany w literaturze za obszar nierozwinięty i wymagający aktywizacji, niedorozwój infrastruktury liniowej (skutek istnienia nieprzepuszczalnej granicy), niedorozwój sieci dróg (przepraw mostowych przez Odrę);
- d) duża ilość opuszczanych obszarów powojennych oraz ekonomicznych skutków niedorozwoju (obszary popegeerowskie) endogenicznych zasobów ludzkich i kapitałowych,

Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

Rysunek 2: Stan 4 kapitałów w województwie lubuskim

Stan zasobów kapitału	Bardzo słaby	Słaby	Średni	Dobry	Bardzo dobry
Materialny					
Ludzki					
Spoleczny					
Przyrodniczy					

	w relacji do UE		w relacji do PL

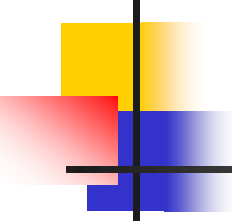
Źródło: Opracowanie UMWL na podstawie: G. Gorzelak, Regionalny wymiar programowania strategicznego, prezentacja w ramach Seminarium: Skuteczna i efektywna polityka rozwoju, doświadczenia z przeszłości, wnioski na przyszłość, MRK, Warszawa 2011

Obszary

problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

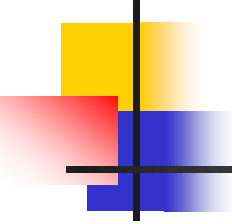
Ponieważ identyfikacja czynników opróżniających włączanie się społeczności lokalnych w dynamiczny proces konkurencji i współpracy jest częścią procesu zarządzania strategicznego rozwojem to w tym zakresie w Lubuskim należy:

- poznać i wykorzystywać te czynniki instytucjonalne (normy, więzi, kultura, relacje osobiste, profesjonalne oraz sposób interwencji władz publicznych), które tworzą tzw. zintegrowane układy podmiotowe, determinujące konkurencyjność regionu;
- zainicjować działanie obserwatorium regionalnego rozwoju, które dokonywałoby systematycznych analiz ilościowych i jakościowych w otoczeniu wewnętrznym i zewnętrznym regionu.

Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

- Aby rozwój regionalny przebiegał pomyślnie nie wystarczy uzgodnić, co należy zrobić, lecz najważniejszą kwestią jest ustanowienie mechanizmów dotyczących tego, w jaki sposób to zrobić, czyli zarządzania.
- Polityka na szczeblu ponadnarodowym i regionalnym powinna być elementem strategii zintegrowanego rozwoju. Należy zatem promować mechanizmy, pozwalające uniknąć wzajemnego przeciwdziałania polityk. Dalszy zrównoważony rozwój terytorialny jest możliwy wyłącznie dzięki usprawnieniu zarządzania.

Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

- Jednym z najnowszych trendów w polityce regionalnej jest koncepcja zarządzania wielopoziomowego. Jest to jedna z bardziej zaawansowanych koncepcji – Multi-Level Governance (w skrócie - MLG).
- W polskiej literaturze pojęcie to tłumaczone jest jako kierowanie lub zarządzanie wielopoziomowe lub wielopasmowe.

Obszary

problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

- Istotą zarządzania MLG jest sposób (partnerski) podejmowania decyzji w procesach zarządzania oraz podział odpowiedzialności pomiędzy aktorów w nich uczestniczących.

Obszary

problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

- Zarządzanie wielopoziomowe opisuje nowy model koordynacji między różnymi podmiotami: władzami, parlamentami, oficjalnymi strukturami doradczymi, agencjami publicznymi, prywatnymi usługodawcami, środowiskami akademickimi, instytutami naukowo-badawczymi, środkami masowego przekazu, organami przedstawicielskimi, takimi jak partnerzy społeczni oraz różnymi organizacjami pozarządowymi, z których część posiada ściśle określoną strukturę, natomiast inne są organami o swobodniejszym charakterze, zajmującymi się prowadzeniem różnego rodzaju kampanii. Wszystkie one są częścią złożonej mozaiki obejmującej podejmowanie decyzji i realizację polityki poprzez sieci współpracy (kooperacyjne, koordynacyjne, kolaboracyjne).

Obszary

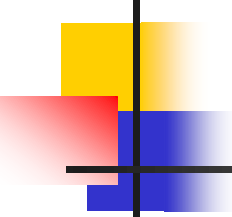
problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

- Współpraca między takimi podmiotami może się odbywać przy pomocy pionowych i poziomych sieci; uczestniczy w niej państwo, ale także społeczeństwo obywatelskie (podmioty gospodarcze i społeczne, lokalne instytucje i nieformalne grupy, media itp.) na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i globalnym.
- Zarządzanie wielopasmowe (także w wymiarze Unii Europejskiej) opiera się na kilku wypracowanych technikach administracyjnych, z których bez wątpienia najważniejszą rolę odgrywają – **partnerstwo, zarządzanie rozproszone i techniki ponowoczesne.**

Obszary

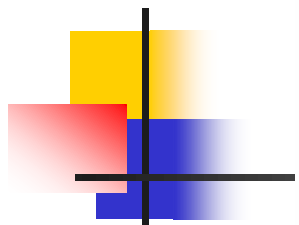
problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

- Jednym z takich narzędzi jest marketing terytorialny.

Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

- Rumpel i Siwek wskazują, że nadrzędnymi celami marketingu terytorialnego są: poprawa jakości życia, wzrost atrakcyjności terytorium, poprawa jego wizerunku w oczach własnych mieszkańców i w oczach całego społeczeństwa oraz kształtowanie własnego profilu i korzyści konkurencyjnych.
- W tym sensie można mówić o marketingu terytorialnym jako koncepcji wspierającej lokalny rozwój endogeniczny, który jest inicjowany „od środka” oraz zakłada maksymalne mobilizowanie i optymalne wykorzystanie zasobów na danym terenie, włączając kapitał pracę oraz instytucjonalne zasoby i lokalną infrastrukturę.
- Marketing terytorialny wspomaga także tzw. rozwój pobudzający. Jego istotą jest zaangażowanie aktorów zewnętrznych wykorzystujących zasoby danego obszaru na przykład zasoby ludzkie i surowcowe pobudzając dynamikę rozwoju lokalnego.

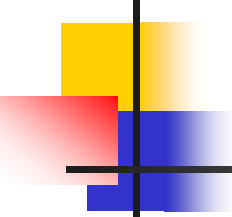
Obszary

problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

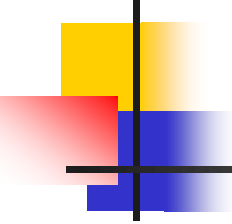
Lubuskie
Warte zachodu

- W 2009 roku Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego podjął prace nad stworzeniem strategii komunikacji marketingowej w zakresie atrakcyjności gospodarczej, inwestycyjnej oraz turystycznej Województwa Lubuskiego.
- Szczególne miejsce w działaniach marketingowych jako partner samorządu regionalnego zajmuje Kostrzyńsko–Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna. Partnerów łączy nie tylko nieformalna współpraca, ale także wspólnie realizowany projekt ze środków UE dotyczący promocji województwa. Wspólne działania w ramach targów wystawienniczych opisane są także na stronach internetowych, a aktualne wydarzenia komentowane i prezentowane w postaci materiału wizualnego.
- Należy wspomnieć jeszcze o lobbingu i reprezentacji województwa przez biuro przedstawiciela w Brukseli, do którego link także umożliwia szybkie zapoznanie się z działaniami i polityką województwa w tym zakresie .

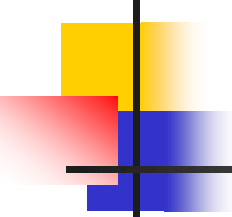
Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

Rozwiązaniem dla regionu lubuskiego może być doskonalenie zarządzania wielopoziomowego z uwzględnieniem sieci poprzez:

Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

- kontynuowanie rozwoju planowania i zarządzania w metodyce zintegrowanego zarządzania strategicznego ;
- dalszy rozwój regionalnego marketingu terytorialnego;
- doskonalenie metod partycypacji poprzez wdrażanie modeli partycypacji np. tzw. Modelu symetrycznego – udziału obu stron (publicznego i n-p.) oraz tzw. delegowania – dominującego udział obywateli przy znacznym lub minimalnym udziale władz publicznych;
- przechodzenie od sieci koordynujących do sieci kooperacyjnych i kolaboracyjnych we współpracy wszystkich aktorów regionalnych;
- wdrożenie i doskonalenie instrumentów takich jak ocena oddziaływań terytorialnych (badania ilościowe i jakościowe – np .obserwatorium rozwoju lokalnego dające także analizy jakościowe) i inne ujawniające i budujące regionalne , endogeniczne kapitały;
- Inicjowanie for regionalnych doświadczeń i dążenie do ustalania standardów usług publicznych, do zarządzania przez informację, do porównywania z najlepszymi, do otwartej wzajemnej oceny, stosowanie otwartej metody koordynacji, porozumienia informacyjnego, agencji, sieci regulacyjnych.

Obszary problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

Należy także wdrożyć takie zasady informacji i komunikacji, które zapewnią:

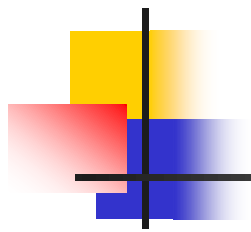
- najpełniejsze zaspokojenie potrzeb informacyjnych wszystkich aktorów zarządzania;
- maksymalnie szybkie pozyskiwanie i otrzymywanie informacji bez zakłóceń;
- najkrótszą drogę do bezpośredniego zwracania się zainteresowanego do posiadających informację;
- wykorzystywanie współczesnych środków gromadzenia, przetwarzania i przekazu informacji;
- tworzenie sieciowo zintegrowanego systemu kontrolnego.

Obszary

problemowe w zrównoważonym rozwoju województwa lubuskiego

Ukierunkować rozwoju regionu na zasady zrównoważenia, tzn. w rozwoju połączyć wymiar ekonomiczny, społeczny i ekologiczny, aby skutecznie:

- uwzględniać w decyzjach ekonomicznych aspekty społeczne i ekologiczne;
- wykorzystywać w procesach decyzyjnych wspólny model wartości i metodologię partycypacyjną;
- promować dobre rozwiązania i stałą interakcję między zainteresowanymi stronami w celu pobudzenia innowacyjności i konkurencyjności.

Dziękujemy za uwagę

